

Bécsi vér

Lehet, hogy e farsangi idő, mely felhívja keringőre némely elmélázásra hajlamos ember estéli hangulatait, vitte táncba most az alább elmondandó, idestova évtizedes emlékeket. Valahogy megelevenedett bennem egynéhány régi jelenet, ha mástól nem, hát attól, hogy újév napja óta valahányszor bécsi hullámhosszra tévedek, mindig sikerül Strauss-valcert hallanom. Lorin Maazeltől, Boskowskitól, Karajantól.

Bécsi vér... Wiener Blut... Istenem!

Akkor, idestova egy évtizede, személyesen találkoztam a **bécsi vérrel**.

Ültem egy hajló, kora őszi délután a Graben-menti mellékutcák valamelyik kávézójában, jó porcelánok, olvadékony, meleg sütemény-illatok közt, kanalak ózüst-csilingelésében, csipkefüggönyök tejszinhabzásában, és néztem egy magányos lányt. Üldögélt az ablaknál s voltaképp nem is volt magányos, mert a kezében himzőráma, és nők ha kézimunkáznak, nincsenek is igazán egyedül. Legföljebb annyira csak, mint régi kisasszonyok a vártoronyban, varrogatva, naphosszat fésülködve, gyolcsaik és aranyhajuk jó társaságában, nézik a messzire csavargó utakat odalenn s körülödörésszá rózsaszín fülüket a lovagköltészettel. Hát ez még van? -- gondoltam. Ez a giccs, mely sose volt, még van a hetvenes években, egy mellékutcai presszóban, a Graben mentén? Ül egy aranyszőke lány, éppen csak a kimondhatatlanig érő miniszoknyában, himez valami petit point-t s én körülödölöm a magam szuszogó lovagköltészettel, hát ez még van?

Mert azon kapom magam, akkor tiz éve, hogy van. Ez a lány az ablakfülkében és a késő délutánban, tüvel és szines se-lyemfonállal a kezében, hasonlít Hilde Kozára, kis balettlányra a bécsi opera valamely hátsóbb quadrille-jából, Hildére hasonlít, kivel először csókolóztam az olbersdorti erdőn kamaszszájjal és ő engem egy nyáron át Kaschperl-nek hívott, kis bohócnak. Nem, nem hasonlít rá -- ez már ő maga. Hilde, egy meghatározatlan bécsi Hilde és mégis összetéveszthetetlen. Szőke, édesen duzzadt, mintha egy hernalsi cukrászdában készült volna vaniliás töltelékkel, melegen elolvad a szememben. Nézem és érzem, látom és tudom, hogy ez a húsz-éves-se miniszoknyás graben-menti lány ő, Hilde Koza, ki most jó ötvenes lehet s már rég nem táncol a bécsi karban, hanem ténsasszony valahol és valószínűleg terebélyes, mert már az olbarsdorfi erdőn is hizásra hajlamosnak mutatkozott, ha a tenyerem jól emlékszik -- márpedig jól emlékszik -- a duzzadó hajlataira. Ez alig-alig húsz éves, amaz már-már hatvan, mégis az a régi lány ez a mosti grabeni; akárhogy nézem, őt látom, merthogy nézem, őt látom, merthogy elmélázásra vagyok hajlamos. Azon kapom magam, hogy átélem a megállott időt, az időtlenséget az alkonyati délután egy bécsi presszóban. Átélem a skolasztika megfogalmazása szerint a múlatlan időt: nunc stans, és gyorsan lehajtom a feketémet, mert még képes kihülni a múltó időben.

E megállott idő alatt történt, idestova egy évtizede, hogy a tejszínhabzó és csilingelő helyiségbe újabb vendégek jöttek. Köztük egy magamkorú férfiú, akire azért lettem kiválólág és méltatlankodva figyelmes, mert volt pofája fesztelenül a lánnyal tőszomszédos asztalhoz telepedni s ugyanolyan szemmel méricskélgni a miniszoknyás lába-hosszát, mint én méricskéltem, persze ő kevésbé átszellemülten, lengeteg erdei nosztalgiák hijával és olcsóbb loyagköltészettel, mint én. A vén bohóca! Pimasz szemrevételezésé tartott egy ideig, a lány tovább is himzett, szemlesütve, ahogy

régi kisasszonyokhoz illik, kik a toronyablakból olykor lepil-lantanak kéklő tekintettel a messzire csavargó utakra és el-el-merengnek a távolokon és a szomszédváraikon.

Aztán egyszerre kibuggyant a presszóban a bécsi vér, mely-lyel, mint mondtam, személyes találkozásom volt idestova egy évtizede.

Bécsi vér... Wiener Blut... Farsangi szép Strauss-valcerek!

Az ablakfülkei lány, édeskettesben a himzórámájával, meg-szúrta az ujját, s mint Hófehérke a mesében, oly szelid, és mint Hilde az erdőn, oly nyikkanó hangot hallatott. Idézem a szavát, szó szerint. Ezt mondta:

-- Au!

Halkan mondta, idestova tiz évvel ezelőtt mondta, de máig hallom: au! Mint egy bécsi keringő elúszó foszlánya, mint a Donau-Walzeré: au!

Régi kisasszonyok módjára elpillantott a szomszéd aszta-lig merengőn. Szájába kapta kibuggyant ujját, segílyt kérőn. Ó, milyen egyedüllé lesz hirtelen egy nő, ha nem bibelődhet tovább a kézimunkáján, milyen elhagyatott, ha vérzik szegényke, milyen istápra szoruló!

Azon kaptam magam, mivelhogy az időtlenség megrendült, nagy és skolasztikus pillanata e jelenet láttán azonnal elmúlt, a megállott idő elszállott a fejem fölül, azon kaptam magam, hogy én bizony az imént, hirtelen harágomban, igazságtalan voltam a magankorú, méricskélő vén bohóchoz, Mert ő igenis lovagkészen szökkent fel ültéből, szivarzsebe disz-zsebkendőjét habozás nélkül és rettenthetetlenül felajánlotta a sebre, olyannyira, hogy jómaga kötözte be vele tapintatosan s közben férfias lé-lekjelenléttel tévedhetetlenül találta meg az ilyen pánik ese-tén szükséges szavakat, a megnyugtató és a részvét pompás és

tömör megfogalmazásában:

-- Fáj, kicsikém?

Nem tudom, érzékelhető-e ennek a mondatnak remekművi mi-
volta eléggé? Az, hogy a két szóban együtt van az együttérzés
őszinte melegsége a biztató vigasztalással? Hogy gyöngéd és erős
egyszerre, hogy reményt ad a felgyógyulásra anélkül, hogy a meg-
sebesüléssel járó reményvesztett lelkiállapot kinjait lekicsi-
nyelné. Hogy távlatot ad a megrokkantnak: támaszra talált élete
további fordulataira, tükanyarjaira is, mert, ime, melléállt az
erdő, a biztonság, az áldozatosság, és a diszszsebkendő. Nem tu-
dom, mindez kifejeződik-e az egyszerűen, közérevezhetően és köz-
érthetően megfogalmazott kérdésben: fáj, kicsikém? Csodáltam a
férfiú lélekjelenlétét a bajban, csodáltam, hogy a fejvesztett-
ségben rátalált e legkellőbb két szóra. És nem csodáltam, hogy
a lány mellé lovagi hűségfogadalma jelül áttelepedvén, nemcsak
a sérült ujjacskát vette oltalmába, hanem hamarost ápolása alá
vonta a távolabbi végtagokat, az asztal alatt mindeddig elha-
nyagolt lábhosszakat is, melyeket az éppencsak a kimondhatatlan-
ig érő miniszoknya nem dughatott el a világ leselkedő veszedel-
mei elől. E jártas férfiú nyilván tudott a korszerű gyógyászat-
nak arról a felfedezéséről, hogy a fájdalom a szervezetben nem-
csak ott jelentkezik, ahol a trauma éri, hanem szétsugárzó ter-
mészetű, s így figyelemmel kell kísérni a test ép részeit is.
Jelen esetben és egyelőre a szoknyáig érő, sértetlen lábszárat.

Lábadozása perceiben a lány jelét adta ellágyult hálájá-
nak a lovagi figyelemért. Ő maga kicsinyelte le bibis ujjacs-
kájának kinjait azzal, hogy a gyógyító kezeket a test fájdalom-
mentes tájai felé vezetgette s ekként mintegy jómaga is vigasz-
talójává igyekezett lenni megvigasztalójának. A kölcsönös segélye-
zés sugdolózó párbeszédre váltott kettejük között, tereferére --

ó, polkák, bécsi valcerek! -- duruzsolásuk beleszövődött az ó-
ezüst csilingelésbe és mégintimebbé tette a helyiség hangulatát.
Elmélázva néztem a lány fejét, melyet sugdosás közben meg-meg-
rázogatott s ilyenkor szösze szikrák pattogtak a hajából a tom-
pa óezüst világításban, majd egyszerre igen-t bólintott, mire
kiszáratva fölkerelkedtek és kiléptek kettesben az őszi mellékut-
cára. Elborongtam lélekjelenlétem és disz-zsebkendőm mindenkori
hiányán, mely, lám, ezúttal is elszalasztatta ujjaim közül a sikamlós
időt.

Titkos reménykedés, a megismételhetetlen megismétlődésének
makacs reménye vitt vissza harmad- vagy negyednap a graben-menti
presszóba: hátha... Hátha megáll még egyszer velem a múlt meg a
jelen -- nunc stans -- Hilde meg az a nyár, hátha megszólalnak a
mesék az olbersdorfi erdőről, mesék a bécsi erdőből, Strauss csi-
lingelése, hátha.

Hilde nem miniszoknyában ült az ablakfülkében, hanem for-
ró nadrágoskában, mely akkoriban, idestova egy évtizede, diva-
tos vala, de öltögetett merengőn most is, szemlesütve, fel-fel-
pillantva ült, tüvel, szines selyemszállal, ugyanúgy. Ugyanúgy
ültem én is a tejszinhabzásban, ugyanott, távolabb asztalomnál.
A közelebbihez, a szomszédoshoz, ugyanúgy volt pofája leteleped-
ni egy a múltkorinál köpcösebb bohócnak, valamivel tán fiatalabb-
nak, ki utóbb ugyancsak lovagkésznek, bizonyult a zsebkendőjével.

Mert a pánik újra bekövetkezett -- nunc stans -- a kicsike uj-
jából újra kibuggyant a vér, bécsi vér, Wiener Blut, az istenfá-
ját! A lány hangot hallatott:

-- Au!

A Donau-Walzer visszakeringett: au... és minden visszake-
ringett a három-négy nap előtti dallamból, ugyanúgy, sugdosva és

a táncos lábak hosszán. Találkoztam egy lánnyal, ki negyednapra már nem volt a régi Hilde, nem is hasonlított rá többé, fájdalmasan nem hasonlított rá, au! Viszont személyesen találkoztam a kibuggyanni szokó bécsi vérrel és a hildeségét-vesztett lány mesterségével, mely ugyancsak a kisujjában volt.